

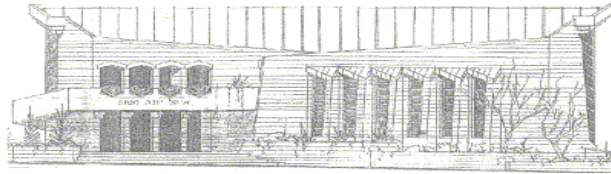
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשת הרב דוד אברהם ספקטור בשבת חול המועד סוכות תשס"ט בנושא:

וְשִׂמְחַת בְּחַגְךָ !?

שבת שלום ומועדים לשמחה. פעם באה איזו אישה אלי לבקש צדקה ואמרתי לה: "סליחה, אבל אין לי כעת אפשרות לעזור לך בכסף, אבל את יכולה לשבת". היא התיישבה והיא ספרה משך כחצי שעה את כל צרותיה. הקשבתי לה ובסוף היא קמה ואמרה לי: "תודה רבה". שאלתי אותה: "על מה תודה רבה?" ואז היא אמרה לי: "כולם נותנים לי כסף, ואני באמת זקוקה לכסף, אבל אף אחד לא מוכן להקשיב לי. אתה שהקדשת לי זמן והקשבת לי, זה לא פחות חשוב בשבילי מכמה מטבעות." חשבתי על האשה הזאת כשקראתי את דברי הרמב"ם בהלכות יום טוב (ו' יז-יח) שמדגיש שלא מספיק להאכיל את העניים האומללים אלא יש גם לשמח אלה שאינם עניים אלא מרי נפש. וכך כותב הרמב"ם: "...שמונת ימי החג (סוכות)...חייב אדם להיות בהן שמח...שנאמר (דברים ט"ז): וְשִׂמְחַת בְּחַגְךָ... וכשהוא אוכל ושותה, חייב להאכיל לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה." מרי נפש לא תמיד זקוקים לצדקה, לתלושי מזון ואוכל, אבל לאוזן קשבת ומלה טובה ובית חם הם מאד זקוקים ויש לשמח כל אדם כפי שראוי לו, כפי שמתאים לו. וכך כותב הרמב"ם (שם): "יש בכלל אותה שמחה (של וְשִׂמְחַת בְּחַגְךָ) לשמוח הוא ובניו ובני ביתו, כל אחד ואחד כראוי לו".

חג סוכות נקרא החג בה' הידיעה. השמחה מתפרצת בשירה ובריקודים בשמחת בית השואבה ובשיא בשמחת התורה. יש כאלה שמעדיפים לעמוד בצד בשעת הריקודים, לא בגלל שהם בשנת אבלות או מטעמי בריאות אלא פשוט הם לא מתחברים לריקודים ויש לזה מקור במנהגי הגלות. זכורני מילדותי בהולנד שבתחילה בשמחת תורה לא נהגו לרקוד כל-כך בבית-הכנסת, עד שבאנו, חניכי בני עקיבא והתחלנו לרקוד בשמחת תורה כמנהג ארץ ישראל ושרנו "מִשִּׁיר צִיּוֹן", כדברי דוד המלך בתהילים (מזמור קלז, ג). עם זה הבנו את המבוגרים, שלא יכלו לרקוד, וקיימו את המשך המזמור (שם ד'): אֵיךְ נָשִׁיר אֶת שִׁיר ה' עַל אֲדָמָת נֶכֶר? אכן במנהגי פרנקפורט (חודש תשרי, סעי' ט) בגרמניה מובא: "פה פרנקפורט ובכל המדינות הנוהגות מנהג אשכנז אין מקיפים בשמחת תורה עם ספר תורה, לא בלילה ולא ביום." יוצא מהכלל הוא החזן שאמנם לא מקיף את הבימה עם ספר תורה, אבל קצת רוקד עם הספר תורה, כאשר הוא מביא אותו מארון הקודש לבימה לקריאת התורה (שם סעי' יא): "החזן רוקד ומנגן בניגון של שמחה "אנא ה'..." ובניגון הזה ובריקוד 'אלוקי הרוחות'." אפילו לריקוד הקל של החזן התנגדו בהולנד, כמובא במנהגי אמסטרדם (פרק ג', סעי' י" וע' שם ס"ק 11): "ועכשיו (בשנת תרנ"ב 1892) הוחזרה תפלת שמחת תורה למצבה המקורי, בלי כל מנהג ממקום זר (הערה 11 שם: מארץ ישראל, ששם כמנהג האר"י מקיפין ורוקדים עם ספרי התורה) והחזן מביא את ספר התורה לבימה באותו אופן רציני כבשאר ימים טובים,

כלומר שלא רקדו כלל לא ערבית ולא שחרית. "לכאורה יש יסוד הלכתי למנהג לא לרקוד ולמחוא כפיים בשבת וביום טוב כולל בשמחת תורה, כפי שנפסק בשלחן ערוך (שלט, ג): "אין מטפחין להכות כף אל כף, ולא מרקדין (רוקדים), גזירה שמא יתקן כלי שיר." אבל זה למנהג הספרדים, אבל הרמ"א חולק עליו ומביא את מנהג האשכנזים: "והא דמספקין (שמוחאים כפיים) ומרקדין האידנא (ורוקדים עכשיו) ולא מחינן בהו (ולא מוחים בהם)... יש אומרים דבזמן הזה הכל שרי (מותר), דאין אנו בקיאים בעשיית כלי שיר וליכא למגזר (ולכן אין לגזור), שמא יתקן כלי שיר, דמלתא דלא שכיח הוא (שזה דבר לא שכיח) ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל." (למחוא כפיים ולרקוד). וזה להיפך ממנהג גלות גרמניה והולנד וכן בענין הקפות כותב הרמ"א (ס' תרס"ט) שמנהג המקורי של האשכנזים הוא להיפך ממנהג פרנקפורט ואמסטרדם: "נהגו במדינות אלו להוציא בשמחת תורה ערבית ושחרית כל ספרי תורה שבהיכל ואומרים זמירות ותשבחות, וכל מקום לפי מנהגו. ועוד נהגו להקיף עם ספרי התורה הבימה שבבית הכנסת, כמו שמקיפים עם הלולב, והכל משום שמחה." ולא רק יש להקיף אלא גם לרקוד לכבוד התורה בשמחת תורה, כפי שפוסק המשנה ברורה (שם ס"ק י"א): "יש להתאמץ לרקד ולזמר לכבוד התורה כמו שכתוב גבי דוד המלך ע"ה שהיה מפזז ומכרכר בכל עוז לפני ד' וכך כתוב בשם האר"י ז"ל וגם על הגר"א ז"ל כתבו שהיה מרקד לפני הספר תורה בכל כחו." לכן מאז שעזבנו את אדמת נכר ועלינו לארץ ישראל מצוה לשיר את שיר ה', את שיר ציון ולרקוד לכבוד התורה כמנהג האר"י וכמנהג הגר"א, שהוא מנהג ארץ ישראל. וגם מי שלא מתחבר לזה בתחילה ומעדיף לעמוד בצד, יתחיל לרקוד ומובטח לו שאחרי המעשים נמשכים הלבבות, כהדרת ספר החינוך. ובזה נקיים בארץ ישראל את מצות וְשִׂמְחָתָּ בְּחֻגְךָ לַכֹּתִילָה וּבַהֲדָר. ואני תפילה לבורא עולם, שכפי שאנו שמחים במלכותך, ישמח גם ה' במעשיו, בישראל עמו וישמח אותנו בישועתו ובגאולתו השלמה במהרה בימינו.